

AŞK VE İNTİHAR BAĞLAMINDA FERDÂ-YI GARÂM ROMANI

Beyhan Kanter*

Özet: Servet-i Fünûn romanında hayal ve gerçek çatışmasının birey üzerinde kurduğu baskı yoğun olarak işlenir. Özellikle hayattan kaçma arzusu, bu dönem romanında ana kurguyu destekleyen yan tema olarak karşımıza çıkar. Mehmet Rauf'un *Ferdâ-yı Garâm* romanı da dış dünyaya uyum sağlamakta zorluk çeken on beş yaşındaki Sermet'in psikolojisi üzerine kurgulanmıştır. Romanda amca çocukları olan Sermet ve Macit'in aşkları iki gencin ruhsal yönelimleri doğrultusunda anlatılır. İki gencin ruhsal sıkıntıları hem sosyolojik hem de psikolojik boyutta sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aşk, mutsuzluk, kaçış, intihar.

THE NOVEL OF FERDÂ-YI GARÂM IN THE OF LOVE AND SUICIDE

Abstract: Impression of imagination and dealt conflict over the individual is dealt with intensively in *Servet-i Funûn* novel. Particularly, desire to escape from life appears as a subordinate theme supporting the main theme in this term novel. Here, Mehmet Rauf's novel, *Ferdâ-yı Garâm*, is constructed upon psychology of Sermet, who is fifteen years old and has difficulty in orientation toward the outside world. In the novel, love of the cousins named Sermet and Macit is told in the context of mental tendencies of these two young's. Moreover, two young's mental troubles are presented in both sociologically and psychologically dimensions.

Keywords: Love, unhappiness, escape, suicide.

Hayatın birey üzerinde kurduğu tahakküm, beraberinde birçok açmazı da getirmektedir. Bireyin kendini yalnız hissetmesi ve zamana güç yetiremeyeceği düşüncesinin oluşturduğu boşluk algısıyla kendini yetersiz görmesi, hayata atfedilen değer/ değersizliğin bir sonucudur. Bu anlamda varoluşsal bir huzurun izini süren birey, hayatın kendine sundukları ile hayallerinin örtüşmediği gerçeğiyle karşılaşınca, yıkıcı duygular yaşamaya başlar. Gerçeğin acımasızlığı

* Fırat Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Doktora Öğrencisi.

ğı neticesinde hayaller, ulaşılamayacak ötelere ya da dipsiz derin kuyularda saklı kalmıştır. Mehmet Rauf'un *Ferdâ-yı Garâm* romanı da okuduğu kitapların etkisiyle gerçek dünyaya uyum sağlayamayan ve hayalperest bir genç kız olan Sermet'in mazoşistik eğilimleri üzerine kurgulanmıştır. "Sermet, her istediğine ulaşan bir genç kız olarak hayatta emelini yitirmiş, karamsar bir tip olarak tanıtılır." (Törenek, 1999: 310).

Romanın baş kahramanı Sermet, yalıtılmış bir hayat sürdürdüğü evinde kitap okuyarak vakit geçiren mütsüz ve huzursuz bir genç kız tipidir. Okuduğu kitaplara kendini kaptıran Sermet, kendi benliğiyle bir çatışma içindedir. Onun kendisini dış dünyaya kapatan bu psikolojisinin temelinde, kısırılmış hissettiği ruhunun dış dünyaya uyum sağlayamamasının etkisi sezilir. Beğenilmemek, dış görünüşüne ve giyimine önem veren genç kızın en büyük endişelerinden biridir. Servet-i Fünûn neslinin, güzelliği her şeyden üstün tutan anlayışları Sermet'in hayatını şekillendiren yegâne unsurlardan biri olarak karşımıza çıkar. Özellikle giyimine özen gösteren "Sermet'te güzel giyinmenin sanatı değil, dehası vardı. Bir düğün, bir ziyaret, bir kabul, her ne vesile ile olursa olsun odasından bir müddet gaybubetten sonra meydana çıktığı zaman bütün nazarları hayran bırakırdı. O zaman her şeyde, saçlarının bir kıvrımında, yakasının bir hattında, omuzlarının bir dalgasında, her şeyde nadir, nefis, hiçten bir zarafet görülürdü." (Mehmet Rauf, 1913: 39).

Sermet, dış görünüşüne önem verirken bunu başkaları görsün diye değil, kendi istediği için yapar. "Sermet'in giyimine hastalık derecesindeki düşkünlüğü, romanda psikolojik bir sebebe bağlanmıştır. Genç kız, çirkinliğe, ihmale tahammül edemediği, daima en iyiyi, en güzeli, mükemmeli aradığı için giyimde itinayı hastalık derecesine vardirmiştir. Aynı aşırı giyim merakı, Macit'te de olduğundan güzel giyinmeyi, zarafeti bir sanat hâline getirmiş bulunan Sermet, onun nazarında ideal kadındır." (Has-Er, 1988: 106).

On beş yaşındaki Sermet, giyim konusunda gösterdiği hassasiyeti ve özeni, yaşam algısında farklı bir biçimde ortaya koyar. Sandalla gezinti yaptığı bir gün uzaktan gelen müzik sesinin onu ağlatması, ruhundaki bu hassasiyeti göstermektedir. Onun bu zaafı, güzel sanatlara düşkünlüğünün ve müziğin evrensel sesini benimseyerek ruhunu müzikle dinlendirme/dillendirme arzusunun dışavurumudur. Ancak o, müzik dinlerken bile üzüntüsünü harekete geçirecek bir ruhsal kıpırdanışın baskısından kurtulamaz.

Sermet'in ruhundaki çatışmaları kamçılayan bu dış koşullar, benliğinde kimi zaman bir saplantı hâline dönüşerek genç kızı bir karanlığın içine gömer. Hayatın içinde sıradanlaşma korkusu da ondaki bu karamsarlığı güdüleyerek harekete geçirir. Sürüklendiği bu yönelimler, Sermet'i hırçın ve kendi iç dünyasında çalkantılı olaylar yaşayan bedbin ve melankolik bir tip hâline getirmiştir. Onun bedbinliğini ortaya çıkaran unsur, hayal ve hakikat arasındaki içsel çatışmanın oluşturduğu iktidar savaşıdır. Dış dünyanın her türlü görünürlüğü, onu huzursuz etmeye ve yıldırmaya yönelik birer obje konumundadır. Bu nedenle o, melankoliye yatkın ruh hâliyle kendi kurguladığı düşsel bir âlemde yaşar. Ancak bu düşsel dünyada bile içinde yaşadığı toplumun yaptırımlarından tam anlamıyla uzaklaşamaz.

Sermet, beraber büyüdüğü amcasının oğlu Macit'le evde sürekli bir didişme hâindedir. Babasının memuriyeti nedeniyle uzak illerden birine gitmek zorunda kalan Macit'in anne ve babası, onu eğitimini tamamlaması için amcasının yanına bırakmışlardır. Yedi yaşında ailesinden kopmak zorunda kalan Macit'in Sermet'e olan düşmanlığında annesinden çok zor ayrılmasına rağmen, babasının "*canım; orada Sermet de var, sıkılmaz*" sözünün yol açtığı gizli bir nefret söz konusudur. Bu sözün ardından gerçekleşen yalnızlaştırma, Macit'in Sermet'e karşı bir öfke ve kin biriktirmesine sebep olmuştur. Terk edilme hissini etkisiyle Macit, kendisinden yaşça küçük olan Sermet'i ağlatarak incitmek gereği duyar, onun oyuncak bebeklerini kırarak yalnızlığının acısını böylece hafifletmeye çalışır. İçli bir yapıya sahip olan Sermet'in, amcasının oğlu Macit'le çekişmelerinde yenilgiye uğradığında kendini ifade edemeyerek gözyaşlarının arkasına sığınması, güçlü bir iradeden ve kendini savunma gücünden yoksun olduğunu gösterir. Ancak bu iki çocuk, yaşları ilerledikçe tutumlarındaki didişmeyi nezaket kılığında yapmaya başlar. Bu çekişmeler, bir bakıma onların hayatlarının kaçınılmaz bir parçası olmuştur. Ancak bu kavgacı tutum, Macit ve Sermet arasında, farkına var(a)madıkları bir yakınlaşma doğurur. Macit'in ailesi gelene kadar bu yakınlaşmanın bilincinde olmayan iki genç, bu ayrılıkla birlikte duygularını çözme sürecine girer. Zira hem Macit hem de Sermet, dış dünyadan sıkılan ve dış dünyayla uyum sorunu yaşayan melankolik ve çaresiz tiplerdir. Onların melankolisi, ulaşılması güç ve asla kaybedilemeyecek bir aşk özlemini yansıtmaktadır. Böyle bir aşk arayışıyla içe çekilen Macit'in kolay elde edilen kadınlardan ve basit aşk maceralarından sıkılma-

sı, onun hemen yanı başında bulunan Sermet'in varlığına yönelmesinde etkindir.

Macit'in yalıdan ayrılmasıyla yalnızlığın ağırlığı altında ezilen Sermet de onun varlığıyla tamamlandığının farkına varmıştır. Bu farkındalık, aynı zamanda onun Macit'e karşı hissettiklerini kendine itiraf etmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Sermet, artık yıllardan beri özlemini çektiği aşkın/sevgilinin yanı başında bulunmasından gizli bir endişe duyar. Çünkü o, ne mutsuzluğa mahkûm olarak düşündüğü kendi ruhundan ne de yıllarca didiği Macit'in ruhundan emindir. Bütün bu sıkıntılarla boğuşan genç kız, Macit'in de kendisiyle aynı duyguları paylaştığından habersizdir.

Macit, Beykoz'da annesiyle babasının yanına taşındığı zaman Sermet'i bir nişanlı gibi düşünse de ona açılmaktan korkar. Çünkü onun kendisine "kardeşim" diye hitap ederek hayallerini yıkaacağı endişesini taşır. Şunu da belirtmek gerekir ki, "Macit'in mizacına ait asıl önemli özellikler, Sermet'le birlikte uzun yıllar yaşadığı amcasının köşkünden ayrılıp annesi ve babası ile Beykoz'a gitmesinden sonra ortaya çıkar." (Özbalcı, 1997: 57). Yıllarca aynı evi paylaştığı Sermet'in büyüleyici güzelliğini de bu ayrılık döneminde hissetmiştir:

"Oh, onu bütün zevkiyle, bütün cismiyle, bütün çehresiyle ne kadar fevkarlar buluyordu; saçlardaki lisan-ı şiiir, gözlerin reng-i melûl-i siyahı, dudakların hatt-ı suali, cephedeki teşekkül-i saf, kametinin levendâne ve mestâne hâli; nihayet bütün inceliklerine, bütün mânâsızlıklarına kadar tekrar tekrar gözünün önüne getiriyor; bütün senelerin suret-i ziyetiyile süsler, dar iskarpinler içinde incik kemikleri taşan, bütün yaramaz asabilikleri hissolunan, ince ökçelerini hırpalayan küçük ayaklarını, uzun ince parmaklarının sedeflerini, elinin teşekkül-i nerm ve latifini tekrar görür; eldivenlerle deraguş edilince bu elin ne pür heyecan bir şey-i hayy olduğunu tasavvur eder; bütün bunları araştırırdı." (Mehmet Rauf, 1913: 60).

Bu içsel çekişmeler sırasında kendisine yıllarca itiraf etmekten korktuğu bir gerçekle yüzleşen Macit, yeni bir dönemece sapmıştır. İlk çocukluk döneminden beri Sermet'i sevdiğini ve onu oyuncaklarından bile kıskandığını fark eden Macit, küçükken gördüğü rüyaların hep yanı başındaki Sermet'in varlığıyla dolu olduğu gerçeğiyle sarsılmıştır. Hayatta aradığını bulamayan, sıradan kadınların kolayca kendilerini teslim etmelerinden bıkan ve imkânsız bir aşk arzusunda olan Macit, Sermet'in ruhsal özellikleriyle kendi benliği arasında bir yakınlık hisseder. Daha önceleri Sermet'i sadece iyi terbiye görmüş, çok okuyan, süslenmeye düşkün ve hayal kurmayı se-

ven bir kız olarak gören Macit, Sermet'in ruh dünyasındaki farklı eğilim ve arzuları keşfettikçe onun duyarlığına hayran kalır. Ona olan aşkı yakıcı bir tutku hâline dönüşür. Ancak bu ruhsal çelişkiler içindeki Macit, "hayata girmekten, yaşamaktan korkar gibidir." (Törenek, 1999: 378).

Birbirlerinden habersizce aynı duyguları farklı mekânlarda yaşayan Macit ve Sermet, aynı kederleri, hayata dair aynı algıları hissederek ortak bir duyuş tarzıyla ruhsal bir çemberin içine birlikte girmeyi arzulayacak kadar yoğun bir sürecin eşiğine gelirler. Her ikisi de şiddetli ruh fırtınaları altında ezilmektedir. Bütün bu içsel çelişkiler arasında bir yol bulup kendilerini huzura erdirmek isteyen iki gencin yaklaşımlarında görülen iğneleyici üslup da zamanla yerini bir çekingenliğe ve gizli bir yakınlığa bırakmıştır. Nitekim Beykoz'daki evlerinde hastalandığı zaman sadece Sermet'in hayaliyle yaşayan Macit, bu duyguları bastırma çabasıdadır. Macit'in hastalığı süresince yanında bulunan Sermet'in, onu ameliyat olmaya ikna eden tek kişi olması, genç kızın Macit'in gözündeki değerini yansıtır.

Macit ve Sermet'in yanlarında kalan akrabaları Nevber'i atlatacak baş başa yaptıkları bir gezinti sırasında Macit'in bir duygu yoğunluğuyla Sermet'in elini öpmeye başlamasından sonra Macit yaptığundan utanarak bir müddet genç kızdan kaçmaya başlar. Ancak duygularının ağırlığı altında ezilmeye artık güç yetiremeyen Macit'in, Sermet'in evine gittiği bir gün onu çocukluğundan beri sevdiğini ve oyuncaklarından bile kıskandığını söylemesi, iki genç için yeni bir süreci başlatmıştır. Ancak mutlu olmaktan ve bu mutluluğunun bozulmasından korkan Sermet, aynı zamanda mazoşist eğilimleri olan biridir. Bütün arzularına erişmenin oluşturacağı hazdan acı duymak istemesi ve hissettiği kaygılar, onun bu mazoşist eğilimini göstermektedir. Karen Horney *Kadın Psikolojisi* adlı eserinde, mazoşizmin kadınlarda erkeklerden daha sık görüldüğünü, bunun kadının doğasında kalıtsal olarak bulunduğu ya da kadının yapısının buna daha yakın olduğu görüşünü ileri sürer (Horney, 1998: 34). Zira Sermet de arzularının kendi için ulaşılamayacak hayaller olarak kalmasını ve etrafındakileri üzecek kadar kısa bir hayat sürmeyi ister. Arkasından ağlayanların "daha yirmi yaşındaydı diye feryat etmeleri" ona bir haz verecek ve yıpranmış ruhunu rahatlatacaktır:

"Mesela bazı zamanım olur ki, âmâlime vusûlden mütevellid zevklerden muzdarip olurum. İsterim ki emellerim benim için muhal kalsın... Ömrüm,

bütün bu arzu-yı temasın meraretiyle geçsin... Bilir misiniz, kimi zaman kendim için nasıl bir hayat tahayyül ediyorum; kısa kısa bir hayat... Aman yarabbi o kadar kısa ki, arkamdan ağlayacaklar bulunacağını farz etsem 'daha yirmi yaşında!' diye feryada mecbur olsunlar... Fakat bu hayatta, ya emelime hürmandan mütevellit bir mevt ile sönmek yahut mesud iken ölmek... O kadar ki, ölüm beni agûşuna çektiği zaman vücudum, el'an bu saadetin raşeleriyle tir tir titresin." (Mehmet Rauf, 1913: 41).

Sermet'in kendi ölümünden sonra arkada kalanların duyacakları üzüntüden bir haz duyacağını belirtmesi, sadece mazoşist eğilimini değil, aynı zamanda başkalarını üzmeyi arzu edici bir ruh hâli içinde olduğunu da yansıtır. Güç yetiremeyeceğini düşündüğü hayat "içinde bu şiddet, yaşama isteği ölçüsünde yoğun ve güçlüdür. Şiddetin bu denli güçlü olması, hayatın kendi sakatlığına dayanamayıp başkaldırmasındandır; insanın yıkıcı ve sadist bir yeti geliştirmesinin nedeni insan olması, bir nesneye dönüşmüş olması, hayatı yaratamadığı için yok etmeye kalkışmasıdır." (Fromm, 1994: 26). Bu, aynı zamanda genç kızın kendi geleceğinden de bir kaçışı yansıtmaktadır.

Güzelliği hayatın asıl amacı olarak algılayan Sermet'in melankolik ruhunun dış dünya ile uyumsuzluğunda tipik bir Servet-i Fünûn kimliği sezilir. Tefik Fikret'in şiirlerinde görülen karamsar hava, Sermet'in bedeninde/berliğinde somutlaşmıştır. Genç kızın evde odasına kapanarak monadlığı tercih etmesi de onun kaçış fenomeni içinde olduğunu gösterir. Ancak onun kaçışı, sadece kendi içine ya da benliğine doğru bir yönelimi değil, aynı zamanda uyum sağlayamadığı toplumdaki uzaklaşmayı yansıtır. Bunun altında yatan gerçeklik ise yaşadığı toplumun kendisine yüklediği misyonu beğenmemesidir. Nitekim arayış içindeki Sermet, hayatına yön veren kadın kimliğinden memnuniyetsizlik duyar. Bütün bu çatışmalarla hayattaki yerini yadırgayan ve yadsıyan Sermet'in bu şikâyetinde, kadının toplumsal yapıdaki ezilen/dışlanan durumunu tespit edebilen bir bilinç görülür. Kadının toplumdaki sınırlandırılmışlığından kaynaklanan bir yazgıya boyun eğmek zorunda olması, onun sadece kendi adına değil bütün kadınlar adına endişelendiği bir durumu yansıtır. Yaşadığı toplumsal yapının kadını değersizleştirdiği ve sindirdiği düşüncesinde olan Sermet'e göre, kadınlar ev içine hapsedilerek toplumsal yapının dayatmalarına zorunlu bırakılmışlardır. Mutsuz evliliklerin kadınları yıpratıcı yönü, en büyük aşkların ve sevgilerin bile aldatılma ile sonuçlanabilme ihtimali, genç kızı huzursuz etmektedir. Ona göre, aldatılan tarafın genel-

likle kadınlar olması, kadınları bir mutsuzluğa savurmakla kalmayıp aynı zamanda onların yalnızlıklarını ortaya çıkarmaktadır. Bunun dışında ona göre erkeklerin evlenmek gibi bir zorunlulukları olmadığı hâlde kadınlar sosyal hayatta itibar görmek ve kendi var oluşlarını bir nebze de olsa kanıtlamak için evlenmek zorundadırlar. Onun hoşnutsuzluğu, bu devirde bilinçlenerek kendilerini ifade edebilecekleri bir toplumsal yapının özlemine duyan aydın kadınların genel olarak hissettikleri ve savaşını verdikleri bir olgudur. Ancak etrafına karşı mücadele gücünü kendinde bulamayan Sermet için yalnızlık ve insanlardan kaçma, kadın bireyin kurtarıcısı durumundaki eylemlerdir. O, kendisine arzuladığı dünyayı kuracak bir mücadeleye başlamak yerine kaçmayı tercih eder.

“Biliyor musunuz ki, kadın olmasaydım, belki mesut olurum; Zira kadın olmak... Kadınlar arasında çirkin olmak gibi bir şey... Bazen rast geldiğim çirkin kadınların hayatını, tevekkülünü o kadar tahammülsüz bulurum ki, bu beni günlerce muzdarip eder; âdeta humma getirir...”

Ah bilerseniz bu kimsenin gözünde bir nur-ı muhabbet, bir lerze-i iştiyak görmemeye mahkûm zavallı, renksiz gözlerde ne elemeler, ne fecî elemeler okurum! Hâlbuki hepimizin hayatımız bundan başka nedir? Hele her kadın hayatında kaç kere, bir çirkin kadın bahtına düşecektir, değil mi? Sevdiğimiz zamanında iken, bir sabah artık her şeyin bittiğini, doldurduğumuz bu kalpten artık çıkarıldığımızı, unutulduğumuzu hissetmekten başka nemiz vardır? Ah bu ferdâ... İşte kadınların kaderi! Seviliş de sevilirken bir gün sevilmemeye mahkûm olmak için kalbinde nasıl bir tahammül olmalı? Ben daha düşünürken muzdarip oluyorum.” (Mehmet Rauf, 1913: 43-44).

Mutsuzluğunun sebebini kadın olmasına bağlayan Sermet, bir çıkış yolu bulmaya çalışırken “kadınlıktan kaçış” psikolojisinin baskısı altındadır. Onun bu kaçışının temelinde, kadınların hayatın her türlü sıkıntısına dayanmak zorunda olmalarının etkisi görülür. Nitekim “toplumda kadınların pratik olarak geri planda bırakılmasının, kadınlıktan kaçışa yönelik bilinç dışı güdülerini” (Horney, 1998: 79) harekete geçirmesi, Sermet’in şahsında görünür kılınmıştır. Sermet’in ruhundaki bu karamsarlığı fark eden Macit, Sermet’le benzediklerini ve aynı psikoloji içinde olduklarını anlar. Sermet’in ruh hâlindeki içe dönük eğilimler, Macit’in de ruhsal direncini kırarak onun hayata, özellikle de insanlara olan küskünlüğünü dinamitlemiştir. Zira genç kızın bu ruh hâli, aynı evi paylaştığı amcasının oğlu Macit’te erkek kimliğinden şikâyet şeklinde görülür. Onların her ikisinin ortak yönü, gelecek kaygısının etkisiyle uyum sağlayamadıkları dış dünya ile bütünleşme gücünden yoksun oluşlarıdır.

Bu iki ruhtaki kaçış ve hayattan kopma arzusunun neticesinde, Sermet ve Macit birlikte intihar ederler. Bu intihara Sermet'in Macit'i yönlendirmesi ise sadistik bir dürtüdür. İntiharın asıl tetikleyicisi ve destekleyicisi aşk algısında da "acı çekmeyi esas" alan Sermet'tir. Macit, bir bakıma Sermet için ölmeye hazır olduğunu göstermek ve onunla birlikte bir kaçışı gerçekleştirmek amacıyla bu ölümü seçmiştir. Sermet'in bu arzusu, hem sosyolojik hem de psikolojik bir boyut taşımaktadır.

İntihara yönelim ve kaçma arzusuna neden olan ruhsal çöküntünün temelinde, yarının mutsuzluk getirebileceği kaygısının "anxiety"ye dönüşmesinin etkisi ebette ki yadsınamaz. Yaşadığı mutlulukların kalıcılığına inanmayan ve sürekli bir mutsuzluk endişesiyle kabuğuna çekilen Sermet için ölüm, tam anlamıyla, bir içe çekilme sonucu ortaya çıkan ve mutlak huzuru barındıran bir olgudur. Sermet, ölümüyle hem kendi adına bir kaçışı sağlayacak, hem de kendisini sevenlere acı çektirmeyi başaracaktır. Romantik bir duyuş tarzının yansıması olan bu durum, onun ölümü bir sığınak ve kendini güvence altına alacağı bir mekâna gidiş olarak görmesine neden olmuştur. Zira o, sosyal hayatın bir zorunluluğu olan evliliğin getireceği yaptırımları ve dayatmaları hayal dünyasındaki güzellikleri zedeleyici unsurlar olarak görür. Bu noktada, sadece içsel çatışmalardan değil aynı zamanda dış koşulların oluşturacağı ontolojik güvensizlikten duyulan bir endişe söz konusudur. Hayallerini yıkıma götürecek bir tehlikeyle karşılaşmadan kendi varlığını ortadan kaldırıp kaygılarının bedelini mutsuzluktan kaçarak öder. Böylelikle mutluluğunu ebedileştirecek ve ideal olarak algıladığı bir mutluluğa ulaşacaktır. Kaçış fenomeni içindeki bu tutumu, onun hayata bakış açısını ve acılarını dindirmeye yönelik arzusunu özetler. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, "Macit'i ve Sermet'i intihara kadar götüren hayattan nefretin sebebi hiç şüphesiz, muhite intibak edememişleridir. Bir boyunbağının bağlanışındaki ihmal yüzünden "âdeta humma çeken" bir adamın cemiyete intibakı elbette mümkün değildir. Ancak bu intibaksızlığın, mühim sosyal, siyasi veya felsefi temellere dayandığı da söylenemez. Gülünç derecede ehemmiyetsiz, küçük şeyler, bu iki gencin hayattan nefretine kâfi sebep teşkil etmektedir." (Has-Er, 1988: 107).

Karşılıklı yaşanan bir aşkın evlilik yerine ölümle bitmesi psikolojik bir olgudur. Mehmet Rauf'un romanlarında bu tür evliliklerin gerçekleşmemesi, dış bir engel ya da rakibe bağlıyken bu ro-

manda, Macit ve Sermet evlenmek yerine beraberce en mutlu anlarında ölmeyi tercih etmişlerdir.

Macit'i bu ölüme yönlendiren Sermet'tir. Zira "Sermet'in sürekli aşkın yarınından "ferdâ-yı garâm" dan bahsetmesi, onu daha da elemelere boğar." (Törenek, 1999: 383). Kendisiyle beraber ölüme gidecek bir sevgili hayalini Macit gerçekleştirecektir. Onların bu bilinçli seçimlerinde, hayata karşı bir başkaldırı sezilir. Zira ölüme dönük yüzlerinde, yurtsuz olduklarını hissetmeleri ve acı veren bir boşluğun ruhlarına sinmesi, kaçamadıkları bir olgudur. Macit, bu anlamda Sermet için yitirmekten korkulan bir araç özne/sevgi objesi konumundadır.

Ferdâ-yı Garâm romanındaki bireylerin hayata bakış açıları, Servet-i Fünûn nesliyle birebir örtüşmektedir. Romandaki hayalperest genç Macit, dış dünyaya yaklaşımı, güzelliği her şeyden üstün tutan algısı, musikiye düşkünlüğü ve aşkı hayatın temel gayesi görmesiyle Mehmet Rauf'un hayatından izler taşımaktadır. Zira Mehmet Rauf, bir aşk yüzünden intihar edecek kadar hassas bir ruhun esiridir. "Mehmet Rauf'un duygusal yapısında ve bugüne kadar çok basite indirgenerek 'kadın düşkünlüğü' şeklinde açıklanmaya çalışılan bu eğilimin altında yatan en büyük etken annesidir. Çocuk denecek yaşta annesini kaybeden Mehmet Rauf, gençlik yıllarından itibaren yaşadığı aşklarında ve yaşantısından eserlerine yansıyan bütün aşk betimlemelerinde bu eksikliği dile getirmiştir." (Tarım, 1998: 62). Nitekim *Ferdâ-yı Garâm* romanında annesinden uzak bir çocukluk dönemi geçiren Macit'in iç dünyasındaki öksüzlük, Mehmet Rauf'un anne eksikliği hisseden kalbinin bir yansıması olarak gösterilebilir. Özellikle onun "neredeyse hastalıklı bir tutkunlukla bir melamene-daülelhan (müzik melodi hastası)" olması "ve Batı müziğinin içinde boğulmak derecesinde yıllarca yüzmesi" (Uşaklıgil, 1987: 413) de romanda Macit'in şahsında cisimleşmiştir.

KAYNAKÇA

- Fromm, Erich, (1994), *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı*, (çev. Yurdanur Salman-Nalân İçten), Payel Yayınları, İstanbul.
- Has-er, Melin, (1988), "Ferdâ-yı Garâm Romanında Kadın Kahramanlar", *Mehmet Kaplan İçin*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara.
- Horney, Karen, (1998), *Kadın Psikolojisi*, (çev. Selçuk Budak), Öteki Yayınları, Ankara.
- Mehmet Rauf, (1913), *Ferdâ-yı Garâm*, Selanik Matbaası, İstanbul.
- Özbalcı, Mustafa, (1997), *Mehmet Rauf'un Romanlarında Şahıslar Kadrosu*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Tarım, Rahim, (1998), *Mehmet Rauf Hayatı, Sanatı, Eserleri*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Törenek, Mehmet, (1999), *Hikâye ve Romanlarıyla Mehmet Rauf*, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Uşaklıgil, Halit Ziya, (1987), *Kırk Yıl, İnkılâp ve Aka Yayınları*, İstanbul.